

ЕМОЦИОНАЛНА ИНТЕЛИГЕНТНОСТ И ДЪЛГОСРОЧНАТА МОТИВАЦИЯ НА СТУДЕНТИ

Докторант Зорница Маркова

Катедра „Психология“

ВСУ „Черноризец Храбър“

Резюме: Статията представя емпирично изследване на взаимовръзката между емоционалната интелигентност и дългосрочната мотивация на студентите от УНСС и Медицински Колеж - София. В изследването са използвани въпросник за изследване на дългосрочната мотивация и самоотчетен въпросник TEIQie-ASF – българска кратка версия . Изследването обхваща 174 студенти: 141 студенти жени и 33 студенти мъже, всички в бакалавърска степен на обучение и от различни университетски специалности на УНСС и Медицински колеж - София.

Целта на научното ни изследване е да се оцени емоционалната интелигентност (ЕИ) на студентите и взаимовръзката ѝ с дългосрочната мотивация. Като вторична цел са изследвани половите различия в домейните на ЕИ и ДМ. Статистическата обработка на първичната информация е осъществена в SPSS. Резултатите от емпиричното изследване имат своята практическа и научна значимост.

Ключови думи: емоционална интелигентност, дългосрочна мотивация, студенти

EMOTIONAL INTELLIGENCE AND THE LONG-TERM MOTIVATION OF STUDENTS

PhD student Zornitsa Markova

Department of Psychology

VFU "Chernorizets Hrabar"

Summary: The article presents an empirical study of the relationship between emotional intelligence and long-term motivation of students at UNWE and Medical College - Sofia. A questionnaire to study long-term motivation and a self-report questionnaire TEIQue-ASF - Bulgarian short version is used for the study. It covers 174 students: 141 female students and 33 male students, all with a bachelor's degree and from different university specialties of UNWE and Medical College - Sofia.

The aim of our research is to assess the emotional intelligence (EI) of students and the relationship with long-term motivation. As a secondary goal we study gender differences in the domains of EI and LTM. The statistical processing of the primary information was performed in SPSS. The results of empirical research have their practical and scientific significance.

Keys words: emotional intelligence, long - term motivation, students

Увод

От началото на 90-те год. на XX в. интересът към проучванията на емоционалната интелигентност, значително нараства. Идеята, че способността да разбираме и управляваме емоциите увеличава значително шансовете за успех, бързо набира популярност и започва да влияе на начина, по който хората възприемат емоциите и човешкото поведение.

През последните години светът е коренно различен, а необходимостта от емоционална интелигентност е още по-голяма. Човешкия капитал в качеството си на основен капитал в Икономиката на знанието, е изправен пред най-голямото предизвикателство за оцеляването си – необходимостта да променя капацитета си за да се адаптира и оцелее социално и икономически. На преден план излиза значимостта на емоциите, уменията, способностите, компетенциите и може би най-важното – мотивацията за приложението им в целенасочена дейност (Данаилова, 2020).

Емоционална интелигентност

Емоционалната интелигентност (ЕИ) се определя като способност да се възприемат точно, оценяват и изразяват емоциите; способност да се генерират чувства, когато те улесняват мисълта, разбират емоциите и емоционалното познание и регулират емоциите за насърчаване на емоционалния и интелектуален растеж (Mayer JD, Salovey P. 1997). Емоционалната интелигентност се опира на използването на знанието за емоциите с цел упражняване на по-добър контрол върху различни житейски ситуации, изработването на подходящи жизнени планове и стратегии, и съответното вземане на решения базирано на тях.

В научноизследователски план изследванията на емоционалната интелигентност са пряко обвързани с проучванията на интелигентността и емоциите в психологическата наука и практика. Емоциите са организирани отговори, които задействат множество вътрешноличностни системи (психологическа, когнитивна, мотивационна, както и структурата на опита) (Десев, 2010).

Емоционалната интелигентност има значение и за мотивацията, а мотивацията има значение за успеха. Независимо дали става дума за работа,

лични цели или здраве, емоционално интелигентният индивид разбира по-дълбокия смисъл на своите стремежи и уменията за самомотивация, необходими за постигането им. Мотивацията е основният психологически процес, който използваме, за да се стимулираме да действаме, за да постигнем желания резултат. (Magnano et al 2016). Способността за по-добро справяне със стреса и тревожността, е полезен инструмент на емоционалната интелигентност по отношение на мотивацията – ако човек може да разпознае емоциите, които могат да имат отрицателно въздействие върху мотивацията, те могат да бъдат адресирани и управлявани ефективно (Carmeli, 2003).

Ако мислим за целите като за цел или желан резултат, може да се проследи как емоционалната интелигентност може да помогне на човек да постигне лични цели. Някои автори свързват процеса на целеполагане с очакванията за лична ефективност (Л. Первин, О. Джон 2001, Е. Аронсон, Т. Уилсон, Р. Ейкерт, 2002, и др.). Има богата управленска литература, която подчертава важността на използването на емоционалната интелигентност (ЕИ) във връзка с целите, успеха и представянето, с акцент върху това как хората с висока ЕИ се представят по-добре във всички аспекти на управленската роля (Jordana, Ashkanasy, Härtel, & Hooper, 2002). Да даде най-доброто от себе си и да постигне целите си, е нужно положително самоуважение, повишено емоционално самосъзнание, ефективно решаване на проблеми и умения за вземане на решения.

Емоционалната интелигентност се счита и за основен фактор, влияещ върху нивата на индивидуални постижения, особено за студентите (Liu, Jiao, 2017). Емоционалната самоосъзнатост, гъвкавостта и управлението на стреса се оказват важни фактори за справяне с трудностите и предизвикателствата в академичния живот (Di Fabio, Kenny, 2015).

Дългосрочна мотивация и цели

Мотивацията е един от най-изследваните феномени в психологическата наука. Чрез нея се описват процеси, които енергетизират и целево насочват поведението. Определя се като вътрешно състояние, което поражда, насочва и поддържа човешката дейност, заемайки водещо място в структурата на личността.

В своята дейност човек се ръководи от мотиви с различен характер и структурно-йерархичен строеж. Това дава възможност за обосноваването на различни мотивации, включително на дългосрочната мотивация. Мотивацията е регулатор на поведението на студента в академичната среда и е функция от очакваните резултати от академичната дейност, отразени от студента с тяхната значимост за него в дългосрочен план, и от психологическата ценност, която им се приписва.

Дългосрочната адаптация може да се интерпретира и като вид адаптация към ситуационните условия, защото очакванията от дългосрочните последици на планираните цели поддържат актуалното поведение непроменено.

Дългосрочната мотивация на студента, в контекста на посоченото за мотивацията, може да се разглежда като вътрешен комплекс, вътрешна готовност, съдържаща нагласата и ориентацията му към активно отношение за постигане на дългосрочни цели, които са основанията на конкретните цели на ежедневните му дейности, в т.ч. и на учебната му дейност, и чрез които неговото поведение се осмисля в по-дълга времева перспектива (Emmons, 1986). Дългосрочната мотивация чрез дългосрочните цели необходимите условия за интегрирането на личността на студента в цялост, за организирането и поддържането на нейните ресурси, за преживяването от нея на психично благополучие (Diener, Fujita, 1995).

Наличието на устойчиви дългосрочни цели създава вътрешно усещане за растеж, развитие и чувство за дълбок смисъл на ежедневните дейности. По този начин те могат да служат като буфер срещу снижаването на мотивацията за дейност (М. Радославова, А. Величков, 2005).

Емпирично изследване

За обогатяване на емпиричната база в сферата на емоционалната интелигентност се предприе и това изследване на български студенти. **Цел** на изследването е разкриването на особеностите, вариациите и взаимовръзките между емоционалната интелигентност и дългосрочната мотивация на студенти от УНСС и МК- София. В допълнение, си поставихме като задача да проверим дали има различия между половете и университета в емоционалната интелигентност и дългосрочната мотивация на студентите.

Участници в изследването

Изследваните са общо 174 студента, мъже и жени, на възраст от 18 до 51 години $M = 23,05$, $SD = 6,69$ от Университета за Национално и Световно Стопанство (УНСС) [81 студента] и Медицински Колеж „Йорданка Филаретова“ – София (МК) [93 студента]. Студентите са от бакалавърска степен на обучение (редовно и дистанционно обучение) в няколко научни области: УНСС – Администрация и Управление, Финанси, Право и Бизнес Икономика; от МК – Рехабилитатор, Медицински лаборант, Инспектор Обществено Здраве и Зъботехника. Участието им беше доброволно и поверително. С участниците се свързахме в онлайн занимания, чрез техните преподаватели. Участниците са запознати накратко с целта на проучването и начина на отговаряне, след което на всеки от тях е предоставен анонимен самооценъчен въпросник в Google Forms.

Измервания

Реализирани са две линии на изследване – теоретична, осигурена чрез метода на теоретичния анализ, осъществен от позициите на психологическия подход, и емпирична, осигурена чрез: подбрани инструменти, които се отличават с висока вътрешна консистентност и относително стабилна вътрешна структура при използване в различен социо-културен контекст.

Изследваните студенти попълниха кратка версия на адаптиран за българския етнос „Въпросник за оценка на емоционалната интелигентност като личностна черта ” (Trait Emotional Intelligence Questionnaire Adolescence Short Form - TEIQue-ASF) (Кардашева, 2012). Неговата самоотчетна оценка се състои от 30 айтема в седем степенна скала на Ликерт, която както и в оригиналната версия се обособиха четири фактора: Благополучие, Самоконтрол, Общителност, Емоционалност, плюс Глобалната ЕИ.

Втората част е въпросник за оценка на *дългосрочната мотивация на индивидуалното поведение* (Величков, Радославова, 2005). Въпросника е изграден от 11 айтема. Тематичното съдържание е насочено към оценка на субективните мисли и възприятия. Част от твърденията оценяват минали събития, а други са с бъдеща ориентация. Оценява се по седемстепенна скала, тип Ликерт.

Резултати

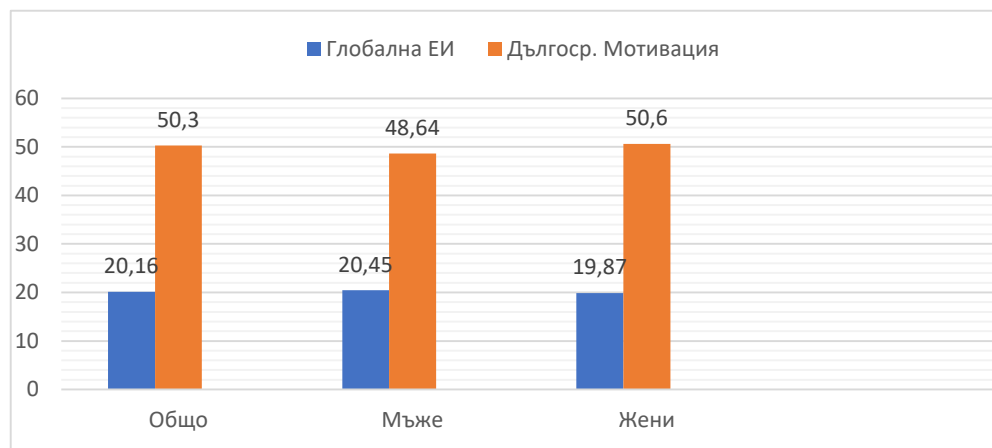
 Установената вътрешна обоснованост на въпросника за оценка на емоционална интелигентност, статистически измерена с коефициента Alpha на Кронбах, е много добра $\alpha = 0.86/$. Конструкт-валидността на въпросника за оценка на равнището на дългосрочната мотивация, измерена чрез данните на 174 изследвани лица, показва много добра надеждност чрез Alpha на Кронбах, $\alpha = 0.85/$.

✚ Получените резултати от нашето изследване (табл.1,фиг.1) показват, че като цяло средните стойности по показателя Глобална ЕИ са във високите стойности (Кардашева, А. 2012). Може да се обясни с това, че въпросника е самооценъчен и причина за тези резултати от една страна могат да бъдат високата самооценка на студентите. От друга интерпретацията може да се търси в по-високите лични стандарти за успех и ефективност. При дългосрочната мотивация отново средните стойности са във високото равнище на мотивация.

Таблица 1. Средни стойности на изследваните показатели по равнища

Показател и	Дългоср. мотивация		Глобална ЕИ	
	МУ	УНС С	МУ	УНС С
Ниско равнище	(50%)	(50%)	62,5 %	37,5 %
Средно равнище	45,5 %	54,5 %	48,9 %	51,1 %
Високо равнище	56,3 %	43,7 %	52,6 %	47,4 %
Общо %	53,4 %	46,6 %	53,4 %	46,6 %

✚ Направения сравнителен анализ по фактора пол показва, че не са налице статистически различия и по двата показателя. Това се доказва и чрез прилагане на тестове за проверки на хипотези относно статистически значимата разлика между две независими извадки.

Фигура 1. Средни стойности по изследваните показатели

✚ Получените резултати от сравнението на дългосрочната мотивация на студентите от двата университета показва статистически незначим резултат Sig. (2-tailed) 0.606, означаващ, че няма съществена статистически значима разлика между дългосрочната мотивация на студентите в Медицинския университет и тези в УНСС.

✚ Получените резултати от Тестът на Ман-Уитни за независими извадки може да се види, че Sig= 0,249, което е повече от рискът за грешка $\alpha=0.05$ следователно се приема за вярна нулевата хипотеза, а тя гласи, че няма съществена разлика между глобалната емоционална интелигентност на студентите от Медицинския Колеж и тези от УНСС и до колкото такава съществува, тя е случайна.

✚ Полученият коефициент на корелация между дългосрочната мотивация на студентите и глобалната ЕИ е ($r = 0.32$, $\text{sig}.0.000$), което е статистически значим резултат, означаващ наличие на положителна взаимовръзка между тях (табл. 2).

Таблица 2. Коефициенти на корелация между Глобална ЕИ и ДМ на студентите

Пок азатели	Дългоср. мотивация	Глобална ЕИ	Благополучие	Самоконтрол	Общителност	Емоционалност
Глобална ЕИ	.32*	1	.715**	.704**	0,572**	0,574**
Дългоср. мотивация	1	.32**	,034	,215**	,122	,257**

Статистически значимите коефициенти на корелация при $\alpha=0,05$ са означени с *, а тези, при $\alpha=0,01$ - с **.

✚ Резултатите от статистическите процедури, измерващи корелационното отношение между факторите на емоционалната интелигентност по метода TEIQue и променливата „Дългосрочни цели“, разкриват две значими отношения (табл. 2).

Обобщения и препоръки

✚ Емоционалната интелигентност и дългосрочната мотивация на студентите от УНСС и Медицински Колеж следва да се разглеждат като взаимосвързани. Според резултата от корелирането на отношението Глобална

ЕИ и Дългосрочна мотивация се установи, че студентите, които се самовъзприемат за емоционално интелигентни ($r = .32$) са по-склонни да формулират дългосрочни цели.

✚ Повишаването на емоционалната интелигентност на студентите следва да се разглежда като възможен показател и за засилване на тяхната дългосрочната мотивация.

✚ Именно тази взаимосвързаност е необходимо да бъде изследвана и променяна в полза на академичното развитие, стимулиране и реализиране, на академичната активност на студентите и от двата пола, отнесени към дългосрочните им цели, към перспективите им в дългосрочен план, с оглед трайно и дългосрочно повишаване на тяхната образованост и конкурентоспособност като бъдещи висшисти – в отговор на успешната продуктова политика на университета.

✚ Корелационния коефициент, отчитащ отношението между фактора „Самоконтрол“ и „Дългосрочна мотивация“ ($r = .215$) доказва, че студентите които изграждат субективни убеждения за добър самоконтрол над емоционалните си реакции, са по-склонни да формулират дългосрочни цели, които да следват.

✚ С оглед потребностите за многостранност на предстоящата професионална и социална реализация на студентите установените влияния на редица компоненти на емоционалната интелигентност върху дългосрочната мотивация следва да се отчитат с цел по-доброто управление на процеса на формирането и развитието на бъдещите висшисти по време на обучението им в университета.

Заключение, резултатите от проведеното емпирично проучване разкриват интересни факти, които имат съществена практическа стойност. Потвърдиха се нашите очаквания, че емоционалната интелигентност влияе

положително на дългосрочната мотивация на студентите. По този начин се утвърждава и необходимостта от проучвания и промени във всичко, което би довело до разчупване на съществуващите образователни стереотипни модели и подмяната им с нови, по-ефективни, осигуряващи въвличането на студентите в процеса на обучение като активна, творчески проявяваща се, академично и дългосрочно мотивирана страна в него.

Надяваме се, че постигнатото в представеното тук изследване има значение и е скромно приношение в това отношение.

Литература:

1. Аронсон, Э., Т. Уилсон, Р. Эикерт, (2002) Психологические законы поведения человека в социуме, ОЛМА-Пресс, Санкт-Петербург-Москва
2. Данаилова, И., (2020) Мотивацията за учене и развитието на човешките ресурси – концепции, анализи, стратегии, ИК-УНСС, София, с.5.
3. Десев, Л., (2010) Речник по психология, Булгарика, София,
4. Кардашева, А., (2012) За емоционалната интелигентност и индивидуалните различия на българите, Изд. Ковачев, С., с.12-13.
5. Первин, Л., О. Джон, (2001) Психология личности. Теория и исследования, Аспект Пресс, Москва.
6. Радославова, М., А. Величков, (2005) Методи за психодиагностика, Пандора Прим, София.
7. Diener, E., Fujita, F., (1995), Resources, Personal Strivings, And Subjective Well-Being: A Nomothetic And Idiographic Approach, Journal of Personality and Social Psychology, 68. 13

8. Di Fabio & Kenny, (2015) The contributions of emotional intelligence and social support for adaptive career progress among Italian youth, *Journal of career development*, 42 (1), 48-59.
9. Emmons, R., (1986), *Personal Strivings: An Approach to Personality and Subjective Well-Being*, *Journal of Personality and Social Psychology*, 51
10. Jordana, P., N. Ashkanasy, C. Härtel, G. Hooper (2002) Workgroup emotional intelligence Scale development and relationship to team process effectiveness and goal focus, *Human Resource Management Review*, 12(2):195-214. doi: 10.1016/S1053-4822(2)00046-3
11. Liu, D., and Jiao, R. K. (2017). A cross- sectioned historical study on changes of chinese college students' emotional intelligence: 2000-2014. *Heilongjiang Res. High. Educ.* 9, 113–116.
12. Magnano, P., G., Craparo, A. Paolillo (2016) Resilience and Emotional Intelligence: which role in achievement motivation, *International Journal of Psychological Research* 9(1):9-20 doi: 10.21500/20112084.2096
13. Mayer JD, Salovey P.(1997) What is emotional intelligence? In: *Emotional development and emotional intelligence*. New York: Basic Books; 1997. p. 3–31